

Projekt sloučení příspěvkových organizací – Oblastní muzeum v Mostě, příspěvková organizace a Galerie výtvarného umění v Mostě, příspěvková organizace

0 ÚVOD

Integrace Galerie výtvarného umění v Mostě do Oblastního muzea v Mostě je záměrem, který nabízí značný potenciál. S ohledem na aktuální změny (odvolání vedení galerie) i fakt, že galerie je považována za dlouhodobě nefunkční a „neviditelnou“, nastala ideální příležitost pro koncepční změnu. Narůstající renomé Oblastního muzea v Mostě a jeho zvýšený podíl na kulturních aktivitách v regionu lze využít jako startovní čáru pro ambiciózní rozvoj galerijní činnosti v Mostě.

1 POPIS ZÁMĚRU

1.1 Okolnosti

1.1.1 Galerie

Galerie výtvarného umění v Mostě je nástupcem Síně výtvarného umění, zřízené na přelomu 60. a 70. let 20. století vyčleněním z tehdejšího Okresního muzea v Mostě. Do té doby galerijní funkci plnilo muzeum, založené již v roce 1888. Důvod k oddělení muzea a galerie přímo souvisel se záměrem výstavby Nového Mostu a zánikem starého historického centra. V rámci nového centra města měly být zbudovány moderní muzeum a galerie v souladu s tehdejšími urbanistickými trendy. Ani jeden z projektů (moderní muzeum + moderní galerie) nakonec nebyl realizován. Sín výtvarného umění zpočátku neměla žádný sbírkový fond – výtvarné umění zůstalo součástí sbírky muzea. Sín pořádala zejména výstavy aktivních umělců a až do konce 80. let 20. století sloužila spíše jako kulturní odnož místní samosprávy. Po transformaci na galerii začala vytvářet sbírkový fond, složený zejména z obrazů, který dnes čítá několik set kusů. V rámci Ústeckého kraje patří zmíněná galerie k těm malým, bez výraznějšího nadregionálního renomé. Galerie působí v pronajatých prostorách.

1.1.2 Muzeum

Oblastní muzeum v Mostě bylo jako Městské muzeum založeno v roce 1888. Jeho činnost řídil muzejní spolek, který vznikl o několik let později, ale veškerý inventář sbírkový i vybavení zůstávaly v majetku města. Muzeum plnilo trojí funkci: a) shromažďovalo městské archiválie, b) sbíralo „památky“ na minulost Mostu a Mostecka, včetně přírodních, c) pořádalo výstavy. S ohledem na strukturu členů muzejního spolku, kde figurovala řada sběratelů umění, se od počátku velmi dynamicky rozvíjel zejména segment výtvarného umění. Ve dvacátých letech vyvrcholila dlouhodobá činnost na tomto poli dvěma mimořádně rozsáhlými výstavami čistě galerijního rázu. První z nich prezentovala regionální pozdně gotické a renesanční výtvarné umění a druhá regionální barokní umění. Klíčový význam v obou případech hrála právě sbírka mosteckého muzea. Mostecké muzeum získalo několik významných souborů obrazů moderního umění – stovky kusů například obnášely fondy „Emil Uhl“ a „Josef Konstantin Beer“. Další rozvoj sbírky výtvarného umění byl utlumen až na počátku 70. let 20. století, zejména kvůli rozsáhlé inventarizaci fondu v souvislosti s nástupem ředitele Jiřího Melše a poté kvůli přípravám na stěhování muzea, které proběhlo v roce 1978. I tak obnáší podsbírk

výtvarného umění více než 10.000 vysoce kvalitních obrazů a grafik a několik set dřevěných plastik a kamenných artefaktů. Řada exemplářů je zcela jedinečných – například deskový obraz mistra I.W. z roku 1538 (v hodnotě několika milionů korun) se stal hlavním motivem výstavy „Bez hranic“, představené ve Valdštejské jízdárně v Praze (11/2015 – 3/2016). Archivní fondy byly z muzea vyčleněny po druhé světové válce a staly se základem Státního okresního archivu v Mostě, který dnes spadá pod Archivní správu ministerstva vnitra jako složka Státního Oblastního archivu v Litoměřicích. Muzeum ke své činnosti využívá budovu v majetku Ústeckého kraje.

1.1.3 Současná galerijní činnost v Mostě

Aktuálně výstavy galerijního typu a galerijní činnost v Mostě v různé míře pokrývají Galerie, Oblastní muzeum a Městská knihovna. Mezi pořádanými akcemi panuje nesoulad, daný různými koncepcemi jednotlivých organizací. Podle ohlasů z Magistrátu i od mostecké veřejnosti panuje v této oblasti malá přehlednost a řada aktivit se přímo překrývá.

1.2 Vize do budoucna

Předložený záměr počítá se vznikem jedné instituce, která integruje činnost muzejní a galerijní jako „Oblastní muzeum a galerie v Mostě“ – zde bude nutná změna názvu Oblastního muzea, aby byla směrem k veřejnosti dostatečně deklarována kontinuita.¹ De facto půjde o návrat k původnímu pojetí „velkého“ muzea. Pro ten účel muzeum od roku 2016 zaměstnává kurátorku fondu výtvarného umění, která bude působit nadále i jako galeristka. Dále využije stávající personál galerie (srov. dále). Důležitým předpokladem jsou i drobné změny ve znění zřizovací listiny tak, aby jednoznačně zahrnula i galerijní činnost včetně důrazu na tvorbu sbírky moderního umění – předpokládáme, že tak muzeum učiní do konce roku 2017. Galerijní činnost bude oddělena i v rámci vstupného, zvlášť pro galerijní výstavy a zvlášť pro výstavy a expozice muzejního charakteru.

2 VÝCHODISKA

2.1 Koncepční hledisko

Díky roztržitosti galerijní činnosti v Mostě nelze jednoznačně směrem k veřejnosti deklarovat dlouhodobé programové cíle. Ačkoli Oblastní muzeum ze své bohaté sbírky například zapůjčuje některé obrazy na výstavy do Městské knihovny, není tu funkční zpětná vazba. Co se týče propojení činnosti Galerie a Muzea, pak lze konstatovat, že obě instituce „žijí“ paralelně vedle sebe, bez propojení.

2.2 Dosavadní podíl Oblastního muzea na galerijní činnosti (od roku 2015, kdy došlo ke změně ve vedení muzea)

Výstavy obrazů v muzeu jsou založeny jednak na vlastní sbírce, nebo jsou prezentována díla žijících umělců.

- *Hradiště severozápadních Čech* - olejomalby Vlasty Dětinské zaměřené na regionální „krajiny“ (2015),
- *Pavel Lakomý – sochy a obrazy* (2015 – 2017),
- *Cesty výtvarným uměním* - výstava prací žáků výtvarného oboru ZUŠ Floriána Leopolda Gassmanna v Mostě, každoročně,

¹ Pracoviště, která integrují funkci muzea i galerie je v Čechách a na Moravě celá řada – z těch větších jsou to například Prostějov, Rychnov nad Kněžnou, Jičín, Břeclav, Třeboň, Mariánská Týnice, a d.

- *Cesta do pravěku, aneb ve stopách Zdeňka Buriana* – velká výstava obrazů doplněná několika modely třetihorních savců (2015),
- *Uganda v obrazech* (2015-2016), výstava velkoformátových fotografií,
- *Umění australských domorodců*, výstava domorodého umění (skalní obrazy a plastiky) z Austrálie, sbírka Moravského zemského muzea (2016),
- *Krajina Českého středohoří*, výstava velkoformátových fotografií Zuzany Růžickové (2016-2017),
- *Zákoutí Starého Mostu*, výstavka vypalovaných obrazů Sandry Tůmové.

Od roku 2016 pracuje v muzeu kurátorka se specializací na výtvarné umění, která aktuálně provádí inventarizaci sbírkového fondu a připravuje výstavy. Značný přesah do oblasti dějin umění bude mít výstava „*Svět kachlových kamen*“, která bude otevřena v závěru roku 2017. V roce 2018 bude zpřístupněna výstava věnovaná dějinám portrétu (desítky kusů) – jejím leitmotivem bude vzácný barokní obraz „*Portrét muže*“ proslulého Jana Kupeckého ze sbírky OMM, který již léta jako zápůjčka zdobí expozici litoměřické galerie. V roce 2019 představí muzeum dílo významného představitele středoevropské moderny Josefa Honyse, ve spolupráci s rodinou Josefa Honyse a Galerií v Havlíčkově Brodě.

Nákup výtvarného umění do muzejní sbírky zatím probíhá v řádu jednotek ročně, sleduje především regionální tvorbu. Do budoucna jsou ambice mnohem větší – záměrem je scelit úsek moderního umění tak, aby byl doplňován o chybějící autory, nebo o chybějící segmenty jejich tvorby.

2.2 Veřejnost a návštěvnost

Deklarovaná návštěvnost mostecké galerie obnáší 3.000 návštěvníků ročně, z toho platících je mezi 200-800 ročně. Návštěvnost Oblastního muzea v Mostě každoročně stoupá - nyní (2016) dosáhla více než 12.000 návštěvníků – z toho cca 10.000 platících (budova muzea) a dalších 19.000 návštěvníků na akcích a výstavách mimo budovu. Perspektivně lze uvažovat ještě o dalším nárůstu, daným zejména úpravou celoročního programu.

3 ORGANIZAČNÍ a EKONOMICKÉ ASPEKTY

3.1 Převzetí majetku (1. Q 2018)

Drobný hmotný majetek i sbírka budou podrobeny inventarizaci, s datem dokončení do 31.1. 2018. Souběžně bude provedena i inventura využívaných prostor. Vše bude řádně zaprotokolováno. V případě zjištěných problémů budou případně veškeré prostory protokolárně zapečetěny a poté komisionálně předány k inventarizaci.

Následně bude sestavena účetní závěrka za rok 2017 ve spolupráci se svodným odborem Ústeckého kraje. Sbírkový fond výtvarného umění bude v rámci inventarizace konfrontován s Centrální evidencí sbírek Ministerstva kultury (CES MK ČR). Pokud nebudou zjištěny nesrovnalosti, pak bude sbírka stávající galerie zahrnuta do sbírky muzea s tím, že bude uchována jako zvláštní fond se samostatnou vnitřní evidencí – tím se zjednoduší i změny v CES MK ČR.

3.2 Personál

Pracovní místa zůstanou zachována a pracovníci budou po dokončení všech inventarizací (1. Q 2018) postupně přesunuti do budovy stávajícího muzea. Podle oboru činnosti budou rozřazeni do jednotlivých oddělení – provozního, ekonomického a společenskovedního.

3.3 Rozpočet

Rozpočty obou organizací je nutné sloučit. I přes to, že lze hypoteticky uvažovat o dosažení dílčích úspor, nelze předem odhadnout jejich objem – to vyplyne až z průběhu transformace, během jednoho roku či dvou. Hlavním dopadem sloučení by mělo být především viditelné zefektivnění činnosti a zvýšení výkonnosti v poměru k počtu zaměstnanců a rozsahu sbírkového fondu i počtu výstav.

3.4 Převzetí úkolů

Zpočátku (2018) lze počítat s tím, že veškeré dlouhodobé úkoly a plány Galerie bude nutné nadále naplňovat. Nejvýznamnějším z nich je bezpochyby **výstavba galerie v Žatci** z daru manželů Zemanových. Zde budou bezvýhradně akceptovány požadavky zřizovatele. Vlastní výstavní činnost v oboru výtvarného umění objemově naváže na dosavadní program Galerie, s výjimkou roku 2018 kvůli probíhající transformaci, která si vyžádá nárůst organizační práce oproti činnosti odborné.

3.5 Místo působení

Přestože muzeum disponuje množstvím výstavních prostor, je žádoucí, aby byl zachován pronájem sálu v suterénu děkanského kostela v Mostě (Národní památkový ústav) a nadále paralelně využíván k výstavní činnosti. Děkanský kostel je nejvýznamnější lokální památkou a již nyní je využíván mj. jako „kostelní galerie“. Výhodou je, že muzeum s Národním památkovým ústavem po léta spolupracuje – dokladem toho jsou vystavená nejvýznamnější pozdněgotická a renesanční umělecká díla ze sbírky Oblastního muzea v Mostě v lodi kostela. Příhodné mikroklimatické podmínky umožňují, aby tam obrazy a plastiky byly umístěny dlouhodobě, což platí i pro suterénní prostory.

4 SWOT analýza

Pro „marketingový“ plán je důležitým momentem znalost silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb (SWOT = strength, weakness, opportunity, threat) záměru.

S - Silné stránky:

- sjednocení muzejní a galerijní činnosti v rámci jedné výkonnější instituce
- a s tím související zvýšení efektivity práce
- srozumitelnost záměru ze strany veřejnosti
- jednotná propagace a vizuální styl
- jednotný program rozdělený na muzejní a galerijní segment
- účinnější péče o sbírku v rámci jednoho systému
- množství činností v ekonomické a odborné oblasti se nebude muset „dělat dvakrát“

W - Slabé stránky:

- značná organizační zátěž v roce transformace

O - Příležitosti:

- spojení sbírek výtvarného umění do jednoho moderního depozitáře
- zvýšení prestiže mosteckých uměleckých sbírek
- zahájení intenzivní spolupráce s galeriemi v Roudnici nad Labem, Lounech a Litoměřicích a vzájemné rozdělení činností tak, aby se navzájem doplňovaly
- propojení aktivních umělců s výstavním plánem

T - Hrozby:

- odpor některých odborníků ke slučování institucí a tím související medializace²

² Tomu lze předejít zvýšenou komunikací směrem k širší veřejnosti.